

HYMNUS:

Alig több mint 164 évvel a vers keletkezése után, 1987. április 5-én kora délután egy kisgyermek kiállt a már bizonyára sokat látott és tapasztalt mozivásznon és talán valamivel kevesebbet látott és tapasztalt közönség elé és (mert érintésnyi közelségben Bódy, Jeles és Erdély Miklós: akció-erővel) elmondta, (ahogy kevesen tudtuk volna:) végig a Himnuszt.

Majd a vásznon, tipográfiának és grafológiának, esztétának és detektívnek esélyt sem adva, (ti. nem vallanak a betűk) mint elhasznált zsarolólevél, vagy feljelentés: újságok betűiből összeollózva megjelent a cím: Hymnus.

Az egészében mintegy ötperces film összesen 183 vágást tartalmaz. Négy és fél percen át összesen 182 ember szövegéből kivésett, kihasított 182 magányos szó, jajgatja, visítja, csicsergi, sírja és bömböli, duruzsolja és vakogja, a gyanútlan, bamba és szerepjátszó kimondók füle hallatára a Hymnus strófáit. Folyamatosan, ömlesztve, kiméletlenül. a kibírhatóságig.

Az utolsó strófa a tömegé. Együtt éneklük a Köztársaság téren.

Ennyi a kompozíció (Kornis Mihály ötletéből írta Kölcsey Ferenc.)

Szempontunkból Kölcsey Ferenc 1823. január 22-én halt meg, Csekén, rögtön azután, hogy Kornis Mihály ötletéből megírta a Himnuszt. Ennyit a hagyományról egyelőre.

Emellett az idézéstechnikai szeizmográf legalább négyes-feles rengést jelez. Csak nem tudni honnan. Mert egyrészt ugyebár, nincsenek már alkotók, csak kompilátorok, másrészt viszont a nyelv fasiszta, mert szólásra kötelez.

Azaz, nekem, szólásra kényszerítettnek, vagy minden kicsi, mocskos, kifacsart szavam megfürödhet, s a kimondás által meg is fürdik a költészet szent, tiszta és tisztító vizében

(vagyis minden szavam megváltó idézet), vagy a költő, a szólásra kényszerített, minden hatalmas, üde és friss szava belefulladás, s a kimondás által bele is fullad abba a mocsárba, ami a nyelv maga (vagyis minden szava eredendően bűnös). Vagy mindenki alkotó, vagy mindenki kompilátor. Vagy minden alkotás, vagy minden kompilátum. Opus vagy cento? A kérdésfelvetés végleges. S a keresztútban megsemmisül a szó. Nem vigasztalhat, hogy idézek de semmisítsen meg, hogy a költő is csak ezt teheti. Sem-sem.

Jósika ezt idézte: Kész a vacsora! (Balzac). Esterházy ezt idézi: Danilo Kis: Mily dicső a hazáért halni. Mondatot az egyik - egész művet a másik. Tekintélygyarapításból az egyik, gazdaságosságból a másik. Kettejük között pedig, bizony épp félúton, e Himnusz-hibrid, egy teljes mű összes szavát, tekintélyrombolásból, önkínzásig. Teljes egészében és részenként idézet ez, mint A rózsza nevének monstrum-szerzetese, ki csak úgy és csak azt tudja mondani ahogyan és amit hallott. Nagyon messze a teljesség, nagyon messze az ártatlanság. Nagyon messze a közös ének, nagyon messze a kisgyerek. De soha ilyen közel a múlt, soha ilyen közel az irónia. Soha ilyen közel Kölcsey Ferenc és Kornis Mihály.

Mert nem jó a gondolatnak egyedül lennie.

Egyébként is: A kapott nyelvet először bátran, energikusan, sőt néha gátlástalanul ki kell beszélnünk magunkból. Hogy megszabaduljunk tőle. Mindezt saját nyelvvé, önmagunk megidézésévé kell fordítani. Eredeti fordítások.

S sikerül ezegyszer még beszélnünk. Beszéljünk a szerelemről, beszéljünk a politikáról. Ahogy Liala és Kölcsey mondanák.

Egyébként, ahogy Erdély Miklós mondaná, a leütött alaphang a továbbiakban változni nem fog, ez azonban semmiféle büszkeséggel nem tölt el. Senkit.

Szilasi László